Autor Guste Santini
Nedjelja, 21 Listopad 2001 22:42

Svakim danom postaje jasnije da postojeća «ekonomska filozofija» i na njoj temeljena ekonomska politika neće dati željenog rezultata. Recesija u svijetu samo će cijelu priču učiniti tmurnijom i složenijom.

Hrvatska je država zadužena prema inozemstvu u toj mjeri da joj je potrebno više od 600 milijuna $ da servisira svoj inozemni dug u narednoj godini. Napominjem da se ne radi o otplati inozemnog duga već samo o kamatama po odobrenim kreditima. Iznos od 600 milijuna $ predstavlja gotovo 3% društvenog proizvoda što znači da 3% povećanje društvenog proizvoda znači prostu reprodukciju. Kako je u Hrvatskoj ekonomska kriza koja zahvaća cjelokupni društveni sustav stope rasta manje od 3% su ozbiljno upozorenje da će se stvari u narednoj godini pogoršavati. Ne mali broj ekonomskih analitičara upravo predviđa manju stopu rasta društvenog proizvoda od 3%. Nadalje, izvoz stagnira i pokrivenost uvoza izvozom polako ali sigurno se fiksira na 50%. Ima li se u vidu da je Hrvatska uvijek bila izvozno orijentirana zemlja tada navedeni podatak od 50% je svojevrstan indikator privredne strukture i njezine tehničko-tehnološke inferiornosti.

U vrijeme krize sklonost ka investiranju je mala bez obzira na nivo kamatnih stopa. U nerazvijenim zemljama kriza obično znači i značajno povećanje siromaštva. Štednja ionako samo «krpa» državni proračun. Male stope rasta otvaraju perspektivu danjem rastu nezaposlenosti što dodatno usložnjava ionako složene socijalne odnose. Godinama su se problemi iz privrede prelijevali u socijalni sustav do te mjere da je ministarstvo socijalne skrbi postalo najznačajnijom funkcijom Vlade.

Bankarski sustav je internacionaliziran - prema rječima jednog dužnosnika – i podijeljen je na austrijski, njemački i talijanski dio. Nigdje nema hrvatskog djela. Problem banaka je rješen. Sada nam ostaje internacionalizacija osiguravateljne industrije. Drugi stup mirovinskog osiguranja je ionako već «rezerviran» za strane investitiore. Priča o tome kako će se dio sredstava iskoristiti u razvojne svrhe ipak je samo priča. Naime, i ovako je mirovinsko osiguranje generator značajnih problema ministru financija. Kada se smanje stope doprinosa sa 19,5 na 14,5% problemi će se samo multiplicirati. Ovom svakako valja pridodati i povećanje kamatnih stopa, zbog povećanja potražnje države za kreditima kod poslovnih banaka, i, kao posljedica takvog stanja, istiskivanje privrede koja je ionako već nekoliko godina na istom - nominalnom - nivou kreditne podrške od strane poslovnih banaka. Da postoji preciznija analiza vidjelo bi se da osim inflacije postoje i značajne preferencije uvoznih poduzeća i onih koji su pod kontrolom «domaćih banaka».

Centalna banka svakim danom postaje sve nemočnija. To je objektivna činjenica. U kratkom roku njezine su mogućnosti vrlo male. I ona ima svoju politiku. Uvodeći indeks temeljne inflacije distancira se od ekonomske politike. Diferencija indeksa temeljne inflacije i indeksa rasta cijena koji objavljuje statistika pokazat će divergencije ekonomske i monetarne politike.

U tim i takvim uvjetima sami smo predložili i obvezali se prema MMF-u da ćemo smanjiti javnu potrošnju, da ćemo povećati društveni proizvod i da se cijene neće pvoećavati već da će se cijene u funkciji vremena smanjivati. Ništa se od toga neće ostvariti jer nema raučpga da se napisano ostvari. Napisano će biti inventura želja jednog trenutka kada se je vjerovalo da se

nešto može dogoditi. Događaju se upravo suprotne stvari. Tako se cijene dinamiziraju i neće ih biti moguće velikim uvozom ih amortizirati. Neće se moći provoditi niti socijalna poliltika jer će se u kratkom roku smanjiti raspoloživi društveni proizvod. Investicije koje godinama mimoilaze Hrvatske činit će to i nadalje. Prema tome, ostaje nam ona narodna «use i u svoje kljuse».

Iako izgledam i sebi dosadan ponovit ću: potrebna nam je konciepcija i strategija razvoja. Zatim: taktika i operativna politika. One ne mogu biti po načelu lessez faire-a već to mora biti intervencionistički koncept. Nije moguće prepustiti sudbinu zemlje nekom toretskom ritualu da ne kažem religiji. Potrebno je odlučno zahvatiti problem i primjereno dijagnozi ga rješavati. Resursi koje imamo nisu veliki ali nisu ni zanemarivi. Svi se resursi moraju koristiti u primjerenoj mjeri tako da se dinamizira privredna aktivnost. Jedino dinamiziranje privredne aktivnosti daje nam nadu da je moguće ostvariti boljitak za sve građane. Konačno privi i temeljni je zadatak svake države da poveća blagostanje svojih građana. To je početak i kraj priče. Nije moguće ne uočiti da neoliberalizam kakvog mi provodimo nije primjeren za malu i nerazvijenu zemlju. Niti razvijene zemlje ne podliježu eleganciji opće teorije ravnoteže. Kada bi ekonomski sustav sam od sebe funkconirao tada nam ne bi bila potreban Vlada - ne bar njezin ekonomski dio. Konačno valja reći da i glavarina nije neutralan porez. Što tek reći za porez na dodanu vrijednost. Tržište je u interpretaciji opće ravnoteže interesantan model u uvjetima determinizma. U uvjetima stohastičkih procesa, da ne spomenem teoriju kaosa, opća ravnoteža tek je karikatura koja se nikada i nigdje ne događa i nije dogodila. Stoga, pozivam Vladu i sve čimbenike vlasti da se odlučno založe za novu ekonomsku politiku. U našim uvjetima ona se sama od sebe nameće i zove se intervencionizam. Njemačka i Japan svoju razvijenost između ostalog zahvaljuju protekcionizmu i intervencionizmu.